

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2014 № 1279)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

№ 8, 2013

[Назад](#)[Головна](#)

УДК 351

*Ф. В. Узунов,
к. е. н., доцент, перший проректор Університету економіки та управління*

ВИДИ ВЗАЄМОДІЇ БІЗНЕСУ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА УПРАВЛІННЯ

*F. V. Uzunov,
Ph.D., associate Professor, first Pro-rector of the University of Economics and management*

TYPES OF INTERACTION BETWEEN BUSINESS AND STATE AUTHORITIES

*Ф. В. Узунов,
к. э. н., доцент, первый проректор Университета экономики и управления*

ВИДЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ БИЗНЕСА С ОРГАНАМИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ И УПРАВЛЕНИЯ

У статті розглянуто види взаємодії бізнесу з органами державної влади та управління. Виділено три найбільш важливих форми партнерства держави і бізнесу.

The article considers the types of interaction between business and state authorities. Three of the most important forms of state-business partnership.

В статье рассмотрены виды взаимодействия бизнеса с органами государственной власти и управления. Выделено три наиболее важных формы партнерства государства и бизнеса.

Ключові слова: *бізнес, взаємодія, види взаємодії, влада, державна влада, управління.*

Keywords: *business, interactions, power, state power, administration.*

Ключевые слова: *бизнес, взаимодействие, виды взаимодействия, власть, государственная власть, управление.*

Вступ

Становлення партнерських відносин держави та бізнесу в нашій державі складаються непросто. Залучення підприємницьких структур до співпраці з державою постійно стикається з серйозними проблемами, які, насамперед, проявляються в: недоліках правової бази, що визначає права та відповідальність сторін; недосконалості форм і методів реалізації партнерських відносин; відсутності конкурентних умов для ефективного співробітництва; нерозвиненості інвестиційного та інноваційного середовищ тощо.

Разом з тим, і самі бізнес-структури значною мірою перешкоджають досягненню партнерських відносин з державою, що проявляється в домінуванні власних інтересів над суспільними.

У даній ситуації все більш нагальною стає необхідність вивчення наявного досвіду взаємовідносин державних і підприємницьких структур, аналізу соціально-економічних, нормативно-правових, організаційних складових партнерських відносин держави та бізнесу, а також видів взаємодії бізнесу з органами державної влади та управління.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У науковому середовищі напрямки сучасної теорії та практики взаємодії бізнесу з органами державної влади та управління розглянуті в працях таких учених, як Б. Дезілець, В. Ребок, О. Грішнова, В. Гостеніна, В. Давиденко, Т. Дерев'ягіна, І. Дубровський, І.В. Запатріна, С.Д. Данасарова, А.П. Денисенко, Є.В. Ковешнікова, О. Маслюківська, В.А. Михсєв, О.М. Полякова, Е.Р. Уайт, Ю.Шевчук та інші.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

- розглянути види взаємодії бізнесу з органами державної влади та управління;

- виділити три найбільш важливих форми партнерства держави і бізнесу.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На думку вчених, партнерство держави і бізнесу необхідно розглядати з позиції форм взаємодії. При цьому доцільно виділити три найбільш важливих форми партнерства: економічне партнерство; правове партнерство; організаційне партнерство [3].

Економічне партнерство передбачає здійснення спільної підприємницької діяльності державними органами та підприємницькими структурами, спрямованої на отримання неподаткового бюджетного доходу шляхом використання ресурсів підприємницького сектора.

Правове партнерство полягає у спільній організації процесу регулювання підприємницької діяльності з боку держави. Для цього підприємницькі структури можуть брати участь в робочих групах з розробки законодавства, створювати саморегульовані організації із залученням фахівців з органів державної влади, а також використовувати інші форми і методи державного впливу на розвиток бізнесу.

Організаційне партнерство являє собою різні форми участі представників однієї із сторін у структурних підрозділах іншого боку взаємодії. Наприклад, це може бути, з одного боку, участь представників держави в органах корпоративного управління підприємницької структури, а з іншого – участь представників бізнесу в органах, що впливають на прийняття державних рішень. Відповідно до зазначених форм вчені пропонують наступну класифікацію видів партнерства бізнесу і влади [4].

По-перше, економічна взаємодія включає: державні унітарні підприємства; державні корпорації; корпорації за державною участю; 4. Державно-приватне партнерство; ринкові взаємовідносини (закупівлі, тендери, інвестиційні контракти).

По-друге, правова взаємодія включає: державне регулювання підприємницької діяльності; державне регулювання конкуренції; державне регулювання взаємодії державних і підприємницьких структур.

По-третє, організаційна взаємодія передбачає: взаємну участь представників сторін у діяльності інших сторін; державне замовлення.

Якщо держава готова фінансувати вирішення певних завдань, то вона може обрати відповідну форму та вид взаємодії в залежності від необхідного ступеня своєї участі у вирішенні цих завдань. При розміщенні державних замовлень, як правило, використовується організаційна форма взаємодії та обирається ринковий вид. У рамках ринкової взаємодії існують більш-менш ефективно діючі принципи, форми і засоби організаційного взаємодії бізнесу з органами державної влади та управління. Вчені вважають, що доцільно зробити акцент на характеристиках найбільш значних видах (способів), які виглядають наступним чином: контрактна система; взаємодія в інвестиційній сфері; оренда, концесія, траст державного майна [4].

Щодо контрактної системи, то вона виступає якісно визначеним видом реалізації державного замовлення на виробництво товарів і послуг у підприємницькому секторі економіки. Контрактування є способом взаємодії держави і бізнесу, що ґрунтується на системі господарсько-довірливих відносин між ними з приводу виробництва товарів і послуг підприємницьким сектором економіки для державних та муніципальних потреб на макро- і мікрорівні. По суті, вона носить послідовно ринковий, конкурентний характер, оскільки передбачає розміщення державних та муніципальних потреб на основі складного адміністративно-господарського механізму торгів, тобто відкритої або закритої конкуренції пропозицій. Система торгів виконує при цьому три функції: по-перше, функцію забезпечення режиму конкуренції серед потенційних постачальників товарів та послуг і найбільш економічного розміщення державного замовлення; по-друге, функцію гарантованого його виконання згідно з обумовленими умовами і термінами; по-третє, функцію забезпечення умов для довгострокового планування підприємницької діяльності, оскільки угоди купівлі-продажу товарів і послуг укладаються до їх виробництва підприємницькими структурами і, як правило, на досить тривалий відрізок часу (приміром, у США довгострокове контактування передбачає укладання контрактів на програму вартістю від 500 млн. до 10 млрд. дол на 5-10 років) [5].

Державне фінансування базується на можливостях бюджету і на мобілізації банківського і промислового капіталу, включаючи власні кошти компаній, позикові кошти комерційних банків, надаються підрядниками під гарантію держави, прямі позики підрядникам, що надаються державними відомствами; державне поетапне покриття витрат компанії за контрактом; повне державне та часткове фінансування компанії за договором. При цьому важливою є та обставина, що переважна частина кредитів держави, виданих компаніям-підрядникам, має безпроцентну основу.

Підбір генеральним підрядником субпідрядника також здійснюється, як правило, на конкурентно-контрактній основі. Крім того, законодавство, приміром, при розміщенні замовлень на створення нової техніки і технологій, програм НДДКР на всіх етапах їх здійснення вимагає від відомств-замовників висувати додаткову групу конкуруючих корпорацій-підрядників. Вони повинні виступати зі своїми пропозиціями на кожному окремому етапі здійснення замовлення незалежно від того, що він у цілому або його окремі частини заздалегідь були розміщені на торгах, та їх виконання було передано іншим компаніям. Такий принцип конкуренції в процесі контрактування, іменований в США «корпоративне друге підрядника», особливо широко поширений в сфері НДДКР.

Законодавчі та контрольні функції щодо всієї системи контрактації виконує Конгрес США, який щорічно приймає Закон про санкціонування програм і Закон про асигнування. Ними визначаються види і кількість продукції, яка закуповується для потреб держави; визначається вся єдина уніфікована федеральна контрактна система США, в рамках якої здійснюються планування, організація, розробка програм, керівництво, контроль і звітність [5].

У цих умовах державний контракт є потужним засобом реалізації державою своїх функцій за допомогою ефективного підключення до цього процесу приватнопідприємницького сектора. Кожен контракт відображає принципові складові економічної, науково-технічної, соціальної, зовнішньополітичної, зовнішньоторговельної та військової політики країни. Це досягається, насамперед, тим, що у передбачених контрактом економічних і фінансових відносинах уряд виступає в якості єдиної юридичної особи, що накладає на постачальника особливі зобов'язання.

Державна контрактна система виступає не лише специфічною формою розподілу інвестиційних товарів в ринковій економіці, але й найважливішим видом економічного партнерства влади і бізнесу. Таку систему слід будувати на збалансованості економічних інтересів держави і підприємництва як цілісності, а не окремих його господарських структур, які мають широкі можливості лобювання з метою отримання вигідних замовлень для задоволення тих чи інших державних потреб, що характерно для сучасної української практики. Режим жорсткої конкуренції, прозорість, доступність і гласність контрактування на державному, регіональному та місцевому рівнях повинні стати основними принципами побудови державної контрактної системи України [2].

Щодо взаємодії в інвестиційній сфері, то слід зазначити, що у наявності сприятливого інвестиційного клімату однаково зацікавлені як владні, так і підприємницькі структури. Взаємодія в цій сфері має виключно важливе значення для нормального, стійкого економічного зростання. Особливо важливе воно для сучасної України. Причини складної ситуації в інвестиційній сфері є, насамперед: завищена щодо інфляції ціна кредитних ресурсів; дефіцит накопичень; скорочення обсягів власних коштів підприємств, зменшення обсягів реалізованих державних інвестицій; фінансування державних цільових програм за залишковим принципом; невідрізняє низька питома вага корпоративних цінних паперів в порівнянні з державними цінними паперами.

Форми і технології партнерства бізнесу і влади в інвестиційній сфері можуть бути найрізноманітнішими. Проте всі вони повинні мати в якості основи сприятливий інвестиційний клімат, який передбачає надання державних гарантій приватним інвесторам; надання цільових амортизаційних, податкових і кредитних пільг; формування організаційно-правових умов, що стимулюють інвестиційну активність, наявність дієвого механізму прямого державного та змішаного державно-приватного фінансування інвестицій. Все це означає, що підтримка державою інвестиційного клімату в тому чи іншому якісному стані є методом інвестиційної взаємодії влади і бізнесу.

В даний час реалізується підхід, який передбачає державну участь у фінансуванні до 50% інвестицій за проектами, які пройшли конкурсний відбір. Умови участі в конкурсі передбачають окупність вкладень до двох років, якщо при цьому буде доведено, що випуск продукції забезпечений платоспроможним попитом, а участь приватного інвестора власними коштами складе не менше 20%. Інша частина може покриватися за рахунок кредитів. Перспективними є також ще два напрями державної підтримки приватних інвестицій - на основі сертифікації проектів і державних гарантій інвесторам [1, с. 33].

Сертифікація проектів дає можливість збільшити частку державної підтримки. Державні гарантії правомірно розглядаються інвесторами як найбільш краща форма їх державної підтримки. Відповідно до умов дані гарантії не повинні охоплювати всієї суми ризику, але щодо його певної частини повинні передбачати повернення ресурсів у разі зриву реалізації сертифікованого інвестиційного проекту з незалежних від інвестора причин.

Разом з тим необхідно відзначити, що, незважаючи на прогрес у розробці та впровадженні ефективних механізмів державної підтримки приватних інвестицій, даний напрям взаємодії державних і бізнесових структур не працює в повному обсязі через недостатню опрацьованість методик відбору проектів для державного фінансування. Однією з найголовніших проблем є відсутність державних стратегічних пріоритетів, що не дозволяє відбирати найбільш важливі проекти для державного фінансування.

Ще однією важливою обставиною є те, що відсутній механізм ефективного контролю за витратами бюджетних коштів, що виділяються для фінансування інвестиційних проектів. Таким чином, в умовах сучасної української економіки інвестиційна взаємодія державних і підприємницьких структур здійснюється за такими основними напрямками: формування сприятливого інвестиційного клімату; участь підприємницьких структур у дольовому фінансуванні інвестиційних проектів в рамках реалізації державних, регіональних та місцевих програм соціально-економічного та науково-технічного розвитку; участь держави на дольовій основі в комерційних недержавних інвестиційних проектах.

Кожен з цих напрямів потребує інтенсифікації реалізації і, перш за все за рахунок неодмінної участі підприємницьких структур не тільки в реалізації, але й у формуванні комплексної програми стимулювання вітчизняних та іноземних інвестицій в економіку України.

Щодо оренди, концесії й трасту державного майна, то у цій сфері відкриваються широкі можливості для взаємодії між органами державної влади і підприємницькими структурами у зв'язку з використанням останніх для цілей державних економічних ресурсів на основі володіння і користування ними. Даний вид взаємодії також передбачає відповідний механізм реалізації, обумовлений якісною визначеністю об'єкта, який перебуває в державній або комунальній власності.

Таким чином, було розглянуто основні види взаємодії бізнесу та влади в сучасних умовах, проте, необхідно зазначити, що даний інститут проходить період становлення.

ВИСНОВКИ

У статті виділено три найбільш важливих форми партнерства: економічне партнерство; правове партнерство; організаційне партнерство.

Економічне партнерство передбачає здійснення спільної підприємницької діяльності державними органами та підприємницькими структурами, спрямованої на отримання неподаткового бюджетного доходу шляхом використання ресурсів підприємницького сектора.

Правове партнерство полягає у спільній організації процесу регулювання підприємницької діяльності з боку держави.

Організаційне партнерство являє собою різні форми участі представників однієї із сторін у структурних підрозділах іншого боку взаємодії.

Відповідно до цих форм найбільш значні види (способи) взаємодії бізнесу з органами державної влади та управління виглядають наступним чином: контрактна система; взаємодія в інвестиційній сфері; оренда, концесія, траст державного майна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борщ Л.М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи/ Л.М. Борщ. - К.: Знання : КОО, 2002. - 318с.
2. Варнавский В.Г. Партнерство государства и частного сектора: Теория и практика/ В.Г.Варнавский// Мировая экономика и международные отношения. - 2002.- №7.- С. 28 - 37.

3. Смелянов В.М. Теоретичне обґрунтування і методологічне забезпечення державного регулювання господарської діяльності на рівні регіону /В.М. Смелянов // Наукові праці: науково-методичний журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. – Вип.153. Т. 165. Державне управління. – С.73-77.
4. Смелянов В.М. Взаємодія між органами влади на регіональному та державному рівнях щодо розвитку бізнес-середовища /В.М. Смелянов // Економіка та держава. – 2008. – № 8. – С.107-109.
5. Моргачев В.Н. Формы и методы территориального управления в США и Канаде/ В.Н. Моргачев. – М.: Наука, 1997. – 267с.

Стаття надійшла до редакції 25.07.2013 р.

ТОВ "ДКС Центр"